ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ · 6 КЛАС

Месопотамія

Країна між двох річок

Ворота Іштар у Вавилоні, VI ст. до н. е. (сучасна реконструкція)

5 ідей для уроку

1. Подорож Родючим півмісяцем
Учні працюють з картою: знаходять Тигр і Євфрат, давні міста й сусідні країни. с. 2

2. Машина часу
Визначаємо століття й тисячоліття, рахуємо роки до нашої ери та будуємо стрічку часу. с. 3

3. Музей одного експоната
Групи отримують фото пам'ятки й за 2 хвилини презентують її як екскурсоводи. с. 4

4. Суд царя Хаммурапі
Учні-судді вирішують давні справи, а потім порівнюють свої рішення із законами Хаммурапі. с. 5

5. Глиняна табличка
Паличкою на пластиліні учні видавлюють «клинопис» і пробують записати повідомлення. с. 5

Подорож Родючим півмісяцем

Робота з картою · 10–15 хвилин

1 Знайдіть річки Тигр і Євфрат. Чому цю землю назвали «Месопотамія» *(з грецької — «Межиріччя»)*?

2 У яку водойму впадають обидві річки?

3 Яке місто на карті розташоване найпівнічніше, а яке — найпівденніше?

4 Розподіліть міста: на Тигрі — _____; на Євфраті — _____

5 Чому зелену смугу назвали «Родючий півмісяць»? Яка пустеля лежить усередині «півмісяця»?

6 Знайдіть ще одну давню цивілізацію, яка виникла біля великої річки. Що в них спільного?

Машина часу

Століття, тисячоліття, роки до н. е.

💡 ЯК ВИЗНАЧИТИ СТОЛІТТЯ

Відкиньте дві останні цифри року й додайте 1: **1750** → 17 + 1 = **XVIII ст. до н. е.** Якщо рік закінчується на 00, просто відкиньте нулі: **3200** → **XXXII ст.** Пам'ятайте: до нашої ери роки рахуємо **назад** — що більше число, то давніша подія!

Завдання 1. Заповніть таблицю

	Подія	Рік	Століття	Тисячоліття
А	Збудовано ворота Іштар у Вавилоні	бл. 575 р. до н. е.		
Б	Шумери винайшли клинопис	бл. 3200 р. до н. е.		
В	Вавилоняни й мідійці зруйнували Ніневію	612 р. до н. е.		
Г	Цар Хаммурапі видав закони	бл. 1750 р. до н. е.		
Д	Перси захопили Вавилон	539 р. до н. е.		
Е	Зведено великий зикурат в Урі	бл. 2100 р. до н. е.		

Завдання 2. Позначте літери подій на стрічці часу

роки до н. е.

ЗАВДАННЯ 3. ПОРАХУЙТЕ

Скільки років минуло від законів Хаммурапі до захоплення Вавилона персами?

_____

ЗАВДАННЯ 4. ПОРАХУЙТЕ

Скільки років минуло між зруйнуванням Ніневії та захопленням Вавилона?

_____

ЗАВДАННЯ 5. ЗНАЙДІТЬ ПОМИЛКУ

«Закони Хаммурапі з'явилися в XVII ст. до н. е., бо 1750 — це сімнадцяте століття».

ЗАВДАННЯ 6. ЩО БЛИЖЧЕ ДО НАС?

Зикурат в Урі чи ворота Іштар? Поясніть, як ви це визначили.

Музей одного експоната

Робота в групах · 15 хвилин

Об’єднайте учнів у 4 групи й роздайте кожній одну картку. За 5 хвилин група готує «екскурсію»: **що це?** · **з якого матеріалу?** · **коли створено?** · **що це розповідає про життя людей?** Потім кожна група має 2 хвилини на виступ.

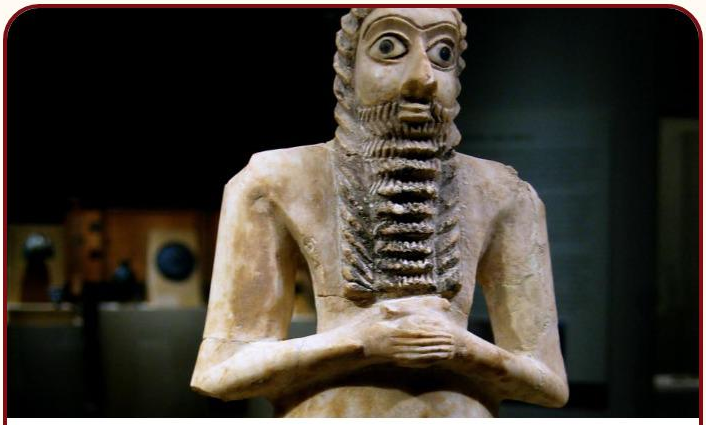

Шумерська статуетка молільника

III тис. до н. е.

❓ Чому в статуетки такі великі очі й складені руки? Для чого її ставили в храмі?

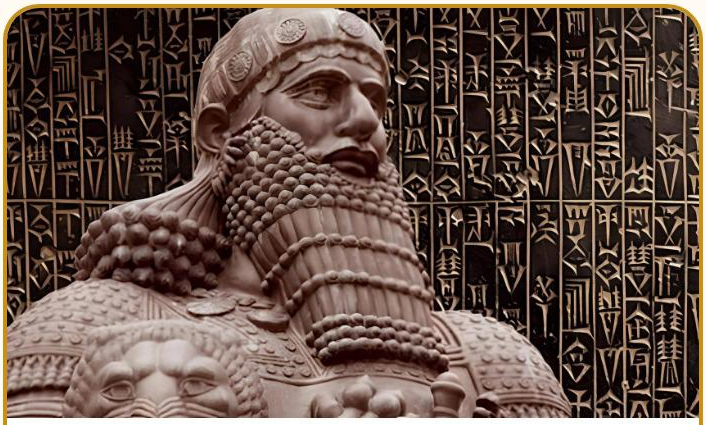

Герой з левеням (його часто називають Гільгамешем)

рельєф палацу ассирійського царя, VIII ст. до н. е.

❓ Хто такий Гільгамеш? Чому героя зобразили з левом?

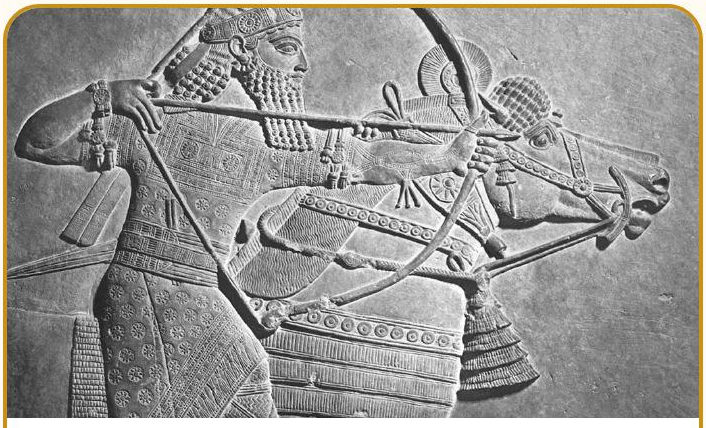

Ассирійський цар на полюванні

рельєф із царського палацу

❓ Що рельєф розповідає про силу ассирійських царів і їхнє військо?

Пітер Брейгель Старший «Вавилонська вежа»

картина 1563 р.

❓ Яку споруду Месопотамії нагадує вежа? Що таке зикурат?

Суд царя Хаммурапі

Рольова гра · 10–15 хвилин

Близько 1750 р. до н. е. вавилонський цар Хаммурапі наказав записати закони на кам'яному стовпі, щоб усі знали правила. Учні стають суддями: спершу вирішують справу самі, а потім учитель зачитує, як судили за законами Хаммурапі.

1 **СПРАВА ПРО ДАМБУ**

Селянин не полагодив дамбу на своєму полі. Вода прорвалася й затопила поля сусідів, урожай загинув.

Ваше рішення: _____

2 **СПРАВА ПРО ЛІКАРЯ**

Лікар зробив важку операцію бронзовим ножем. Що він має отримати, якщо вилікує хворого? А якщо хворий помре?

Ваше рішення: _____

3 **СПРАВА ПРО БУДІВЕЛЬНИКА**

Будівельник звів будинок неміцно. Будинок завалився, і загинув господар.

Ваше рішення: _____

🗣 **ОБГОВОРІТЬ**

Закон казав: «Якщо людина вибила око іншій людині, їй теж виб'ють око». Чи справедливо це? Чому важливо, щоб закони були записані й однакові для всіх?

ГЛИНЯНА ТАБЛИЧКА

Шумери писали загостреною паличкою на вологій глині — знаки мали форму клинців, тому письмо назвали **клинописом**. Перші знаки були малюнками: «зерно», «риба», «вода». Роздайте пластилін і палички: нехай учні придумають власні клиноподібні знаки для слів *річка*, *зерно*, *цар* і «прочитають» табличку сусіда.

Як судили за законами Хаммурапі. 1) Винний мав відшкодувати сусідам зіпсоване зерно; якщо не міг — його продавали. 2) Якщо хворий одужав — лікар отримував 10 шекелів срібла; якщо помер — лікарю відтинали руку. 3) Будівельника карали смертю.

Ассирійська держава

Робота з картою · 10 хвилин

1 Знайдіть на карті міста Ашшур, Калах, Хорсабад і Ніневію — у різні часи вони були столицями Ассирії. На якій річці вони стоять?

2 Порівняйте з картою на с. 2: чи входили до Ассирійської держави Вавилон і Фінікія?

3 Яку велику країну на заході ассирійці також підкорили?

4 У 612 р. до н. е. Ніневію зруйнували вавилоняни й мідійці. Знайдіть на карті Мідію. У якому столітті це сталося?

5 Подивіться ще раз на рельєф з полюванням (с. 4). Чому сусіди боялися ассирійців?

КЛЮЧІ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

С. 2: *2) Перська затока; 3) Ніневія, Ур; 4) Тигр — Ніневія, Ашшур; Євфрат — Вавилон, Урук, Ур; 5) Сирійська; 6) Єгипет, Ніл.* ***С. 3:*** *А — VI ст., I тис.; Б — XXXII ст., IV тис.; В — VII ст., I тис.; Г — XVIII ст., II тис.; Д — VI ст., I тис.; Е — XXI ст., III тис. Порядок: Б, Е, Г, В, А, Д. 3) 1211 р.; 4) 73 р.; 5) XVIII ст.; 6) ворота Іштар.* ***С. 6:*** *1) Тигр; 2) так; 3) Єгипет; 4) VII ст. до н. е.*